

SAMLING 11

November – 9. trinn

Tema: Trenger vi regler? Generelt om budene, og spesielt de fire første

Som mennesker handler vi ikke bare ut fra instinkter (slik dyrene gjør), men vi har mulighet til å gjøre en rekke valg. Det er igjen basert på erfaring, kunnskap, tenkning, holdning og deling av kunnskap. Resultatet er språk, teknikk, kunst, vitenskap og evnen til å «velge». Alt dette kan jeg bruke på en måte som utelukkende tjener meg og mitt, min «lykke».

Men Gud har skapt oss mennesker som et stort fellesskap, et fellesskap som dypest sett må forholde seg til Gud, Skaperen. Det forutsetter at vi bruker våre evner til å tenke moralsk, og at vi lar alt annet styres av moralen.

Gud har ikke bare gitt oss evnen til å tenke og handle moralsk, men har også gitt oss visse «lover» som skal hjelpe oss til å gjøre dette riktig. Disse får vi kjennskap til på mange måter, først og fremst gjennom fornuften, og i siste omgang gjennom Jesu egen forkynnelse. Gud har også gitt oss en sammenfatning av de viktigste lover. De finner vi i *De ti bud*, gjengitt i Det gamle testamentet, og ifølge Annen Mosebok overlevert fra Gud til Moses på to steintavler. Disse bud er nokså allmenne, og mange av dem er det også naturlig for ikke-kristne å identifisere seg med.

De fire første bud er på en måte personrelaterte, mens de seks siste er handlings- eller holdningsorienterte, uten at man skal gjøre for mye ut av skillet.

De tre første budene holder frem den grunnleggende relasjon mellom det enkelte menneske og Gud. Vi skal sette Gud over alt annet (det første bud). Vi skal oppføre oss respektfullt i forhold til Gud og det som representerer Gud (det annet bud). Vi skal ha et aktivt forhold til Gud ved å gjøre noe hellig på «hviledagen» (det tredje bud).

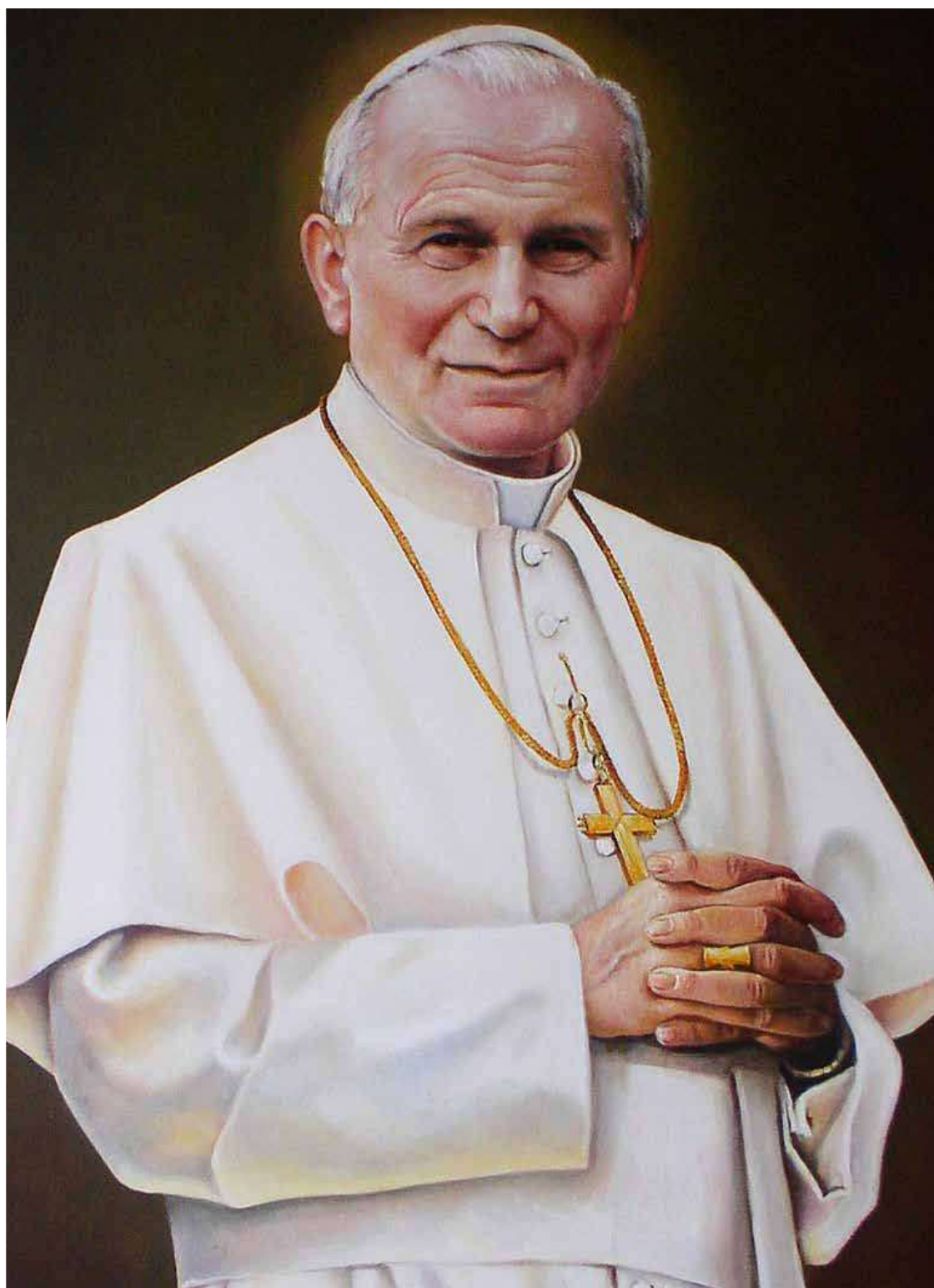
Det fjerde bud holder frem at Gud møter oss gjennom de samfunnsmessige strukturer, der familien er viktigst. Det får konsekvenser for hvordan vi skal forholde oss til foreldre, men i videre forstand også til andre overordnede. I dette ligger også en forpliktelse for alle overordnede til å vite hvilken posisjon de har, og at de så representerer Gud på en måte som innebærer å vise samme kjærlighet til de underordnede som Gud viser til oss.

Msgr. Torbjørn Olsen

ST JOHANNES PAUL II

Les om denne helgenen på katolsk.no

Økt 1 – Teori

TEMA: Kirken er ikke en klubb for de perfekte – Men, trenger vi lover og regler?

MÅL:

- Å forstå det positive med å ha regler i et samfunn
- Å forstå at Kirken – Guds folk – også trenger regler
- Å forstå forskjellen mellom kirken og Kirken

DU TRENGER:

- Ressurser og presentasjon (R)
- Minifilmen «Trenger vi regler» (R)
- Filmklipp om lovløshet (R)
- Artikkel om lovløshet og unntakstilstander i Venezuela (R) Eller: Finn gjerne et annet , relevant land/en relevant og kanskje nyere situasjon

GJENNOMFØRING:

En kjapp oversikt:

1 – Hva er et samfunn?

2 – Et samfunn uten regler

3 – Kirken og kirken: Vårt religiøse samfunn, vår identitet

4 – Regler i kirken/for kristne

---

1 – Hva er et samfunn?

Introduser temaet, som nå handler om kirken og regler. Du finner alltid et forslag til introduksjon i ressursene (R).

På skolen skal konfirmantene har lært hva et samfunn er. Men, det kan hende de ikke husker hvordan man definerer det. **Still derfor følgende spørsmål** (R), og la dem enten diskutere/tenke høyt i plenum eller i grupper (for så å dele etterpå):

- *Kan dere komme med en definisjon på et samfunn?*
- *Kan dere også komme med eksempler på forskjellige type samfunn?*

Det kan være fint å få navn på de forskjellige type samfunn opp på en skjerm eller tavle.

Kom skoleklassen med som en type samfunn?

I mange samfunnsfagslæreverk bruker man skoleklassen for å forklare hva et samfunn er. Så utvider man forståelsen/begrepet til å gjelde lokalsamfunnet, storsamfunnet og verdenssamfunnet.

Mange tenåringer kan lett være enige om at storsamfunnet trenger lover og regler, men ofte har de ikke en dybdeforståelse av hvor nødvendig disse reglene faktisk er. Når du spør dem om regler på skolen er det mange som synes at svært mye er unødvendig.

Still derfor spørsmålet:

- *Er det mange regler dere er uenige i på skolen, eller hjemme, i familien?*

Diskuter/tenk høyt i plenum om dette. Hvis de ikke kommer på noen regler, så spør dem om de er for eller imot følgende regler hjemme og på skolen:

Ingen tyggis (skolen), soner de ikke kan gå på skolen, leggetid, skjermtid, prating i timen, anmerkning (hvis skolene fremdeles har dette), karakterer, husarbeid, m.m.

Se minifilmen «Trenger vi regler» (R). Her kommer de unge i filmen selv frem til forståelsen av at det er lurt å ha regler, t.o.m. på en skole. De snakker om alt det som kunne skje hvis det ikke var regler.

Før dere går videre kan det være greit å anerkjenne konfirmantenes frustrasjon rundt regler som de synes er unødvendige. Men, oppfordre dem til å **be om forståelse for hvorfor disse reglene finnes**. I denne sammenheng kan du også foreslå at de/dere **ber for de som lager reglene i samfunnet**.

2 – Hvordan blir et samfunn uten regler?

I kapittel 3 i YOUCAT Konfirmant ble det snakket om perfekte samfunn der mennesker levde i harmoni med hverandre og med naturen. Et av disse var Stillehavsparadiset (s. 25).

Noen mennesker i dag mener at vi har blitt så opplyste og smarte i vår moderne verden at vi ikke vil begå feil fra fortiden, som f.eks. Holocaust (jødeutryddelsen) fra 2. verdenskrig. Men, det skjer jo igjen og igjen. Et godt filmforslag er filmen «The Wave» som direkte tar for seg dette. Det kan være lurt å se den nyere tyske varianten (tekstet) med samme tittel, «Die Welle» (Økt 5). Men, denne filmen er noe brutal (av og til), så vær litt obs!

Se kortfilmen «Lawlessness» (R) om en verden uten regler, så kan denne være fin å bruke som eksempel på hvordan samfunnet lett kan bli uten regler, eller når de som skal overholde reglene mister kontrollen. I tillegg, eller istedenfor «Lawlessness», kan dere **se nyhetssendingen om lovløsheten i Venezuela** (R). Det begynner å bli noen år siden. Forhåpentligvis har situasjonen roet seg om noen år, men i skrivende stund er det fremdeles slike tilstander i landet. Du kan sikkert finne lignende og mer aktuelle artikler eller filmsnutter hvis Venezuela ikke er så aktuelt lenger.

Bruk gjerne litt tid på å snakke om det dere har sett, og å fortelle dem hvor lett det er for mennesker å bli dyriske og å glemme all form for verdighet, respekt og etiske retningslinjer. Det finnes flere katastrofefilmer, som f.eks. den norske filmen «Tunnelen» (Økt 5), der man lett ser hvordan mennesker endres når de er i krisemodus.

3 – Kirken og kirken: To forskjellige ting. Et samfunn og en identitet.

I presentasjonen (R) som følger denne samlingen tar dere tak i deler av kapittel 9 i YOUCAT Konfirmantboka, og dere ser på forskjellen på Kirken og kirken (YOUCAT Katekismen), og hva slags regler som finnes i en kirke, uten å komme inn på de 10 bud.

4 – Regler for kristne, og for katolikker

Som avslutning på denne økta, og før dere går videre til neste økt (før dere tar for dere de 10 bud), passer det å avslutte denne økta med å spørre dem om regler konfirmantene vet om kirken.

- Hvis kirken er et samfunn, hvilke regler har vi i dette samfunnet?

Snakk om/del tanker og forslag de har her før dere går videre.

Økt 2 – Teori

TEMA: De 10 bud

MÅL:

- Å introdusere de 10 bud, men med fokus på bud 1, 2 og 3, og bud 4
- Å begynne å forstå hva budene betyr for oss i dag

DU TRENGER:

- Presentasjon med de 10 bud (R)
- Bibel/[Bibelselskapet | Nettbibelen](#) og/eller [Bibelselskapet | Tidslinjen](#): 2 Mos kap. 19 og kap. 32
- YOUCAT Katekismen
- Ark/plakater og skrivesaker
- Pater Josefs video om de 10 bud.

GJENNOMFØRING

En kjapp oversikt av gjennomføringen:

- 1 – Intro: Når, hvor og hvorfor om de 10 bud
  - 2 – Tolkning og forståelse av budene for oss i dag
  - 3 – Pater Josef sin video, YOUCAT Katekismen, oppgaveark (R)
  - 4 – Fokus på bud 1, 2 og 3, og på bud 4
  - 5 – Avsluttende bønn
-

1 – Intro: Når, hvor og hvorfor om de 10 bud

Her er målet å gi konfirmantene en forståelse av hvorfor budene ble gitt til menneskene.

Bruk en bibel, eller kanskje helst Bibeltidslinjen.

I ressursene (R) finner du forslag til hvordan man kan gjennomgå dette. Her er det fint å lese 2 Mos kap. 19 og kap. 32 sammen.

2 – Hvordan skal vi forstå de 10 bud i dag? Hva betyr de for oss? Trenger vi dem?

For å kunne svare på dette, bør du først være sikker på at konfirmantene har forstått innholdet i budene. Formuleringene og ordvalget er litt gammeldagse.

(Litt repetisjon av Økt 1, punkt 1, Samling 3) La konfirmantene gå sammen i grupper. De får en tom plakat og skrivesaker. Målet nå er å skrive om budene til et forståelig språk uten å endre på innholdet (altså kan og skal ordene endres hvis nødvendig, men budskapet i budene må ikke forandres).

Her kan de nok trenge 10–15 minutter, kanskje mer. Slike tidsrammer må du bare se an.

Når du føler alle er mer eller mindre ferdig, kan dere henge opp alles plakater, og hver gruppe presenterer det de har kommet frem til.

I ressursene (R) finner du et forslag til en slags forenkling av budene, en tolking som gjør det lettere å forstå for unge mennesker ta gjerne denne frem og sammenlign med gruppens resultater/forslag.

3 – Pater Josef forteller oss om budene.

Se film nr. 7 fra Blilys.no (se Økt 5), der pater Josef Ottersen forteller om de 10 bud.

Når dere er ferdig, eller underveis, kan konfirmantene jobbe med oppgavearket som tilhører videoen (R). Her er det fint å jobbe to og to (hvis dere gjør dette etter at dere har sett videoen).

4 – Fokus på bud 1, 2 og 3, og bud 4 + YOUCAT Katekismen

I presentasjonen til denne samlingen (R) finner du også en egen seksjon om de fire første budene.

Det kan være lurt å ha YOUCAT Katekismen tilgjengelig. Slå opp i denne og se hva kirken sier om disse første 4 budene (R).

I ressursene finner du refleksjonsspørsmål dere kan bruke (R).

5 – Avsluttende bønn

Det kan være vanskelig for alle og enhver å godta alle regler og lover som vi omgis av. Hvor ofte har ikke vi voksne brutt fartsgrensen, f.eks.?! Ofte tar vi snarveier i livet, selv om vi vet vi ikke burde. Vi blir rett og slett fristet til å velge feil stadig vekk.

Har du en bønn du tenker passer godt for denne samlingen, så bruk for all del denne.

YOUCAT Ungdomsbønneboka har noen fine bønner der vi ber om hjelp til å gjøre det riktige, det som er til Guds behag. «At jeg oppfyller din vilje» fra side 125 er veldig bra. De to bønnene på side 126, «La meg se, gjøre og oppfylle din ønsker» eller «Å finne veien til deg» kan også passe bra. Så er bønner som ofte blir kalt «Sinnsro-bønner» utrolig fine. På side 142 i YOUCAT Ungdomsbønneboken finner du en kortvariant av denne. Her heter den « Om visdom». I ressursene (R) finner du lenke til bønner i sin helhet.

Økt 3 – Aktivitet

TEMA: Det gamle testamentet– Den gamle pakt – En bibeldramatisering

MÅL:

- Å få en bedre innsikt og et bedre forhold til Bibelen gjennom aktivt å både lese og spille (rollespill/drama).
- Å innføre begrepene den gamle og den nye pakt

DU TRENGER:

- Presentasjon/ressurser (R): den gamle og den nye pakt
- Bibeldrama (R) om Moses og de 10 bud.

GJENNOMFØRING:

En kjapp oversikt:

- 1 – En kort presentasjon: Den gamle og den nye pakt (R)
  - 2 – Bibeldrama: Øving
  - 3 – Fremføring av Bibeldrama
-

1 – Den gamle og den nye pakt

Hvis dere gjennomgikk tekstene i Bibelen om Moses, og det som var grunnlaget for at Gud ga Moses budene, kan dere nå få satt budene i sammenheng med Jesus, og snakke om Guds planer for menneskene. Først ga Gud oss budene, for å få oss på rett kjøl. Dette var ikke nok for å redde menneskene fra synden. Derfor satte Gud i verk sin andre plan, som var Jesus.

Bruk gjerne ressursene for å få litt mer dybdekunnskap, og forståelse av begrepene *den gamle* og *den nye pakt*.

2 – Dramaet

Dere skal fremføre et stykke som kombinerer kap. 19 og 32 fra Andre Mosebok.

Her må dere velge om dere skal ha mindre grupper eller om det skal være en eller to store grupper som øver inn og fremfører et drama sammen. Det er lurt å ikke ha alle i en og samme dramagruppe, for da kan dere ikke være publikum for hverandre.

Når det gjelder dette med publikum, så kan det være at dette er noe dere kan planlegge å fremføre for foresatte, andre i menigheten, barna i katekesen, eller lignende. Legg bare ikke lista for høyt når det gjelder slikt som publikum/fremføring, kostymer, hvor godt de skal kunne replikkene.

Målet er hovedsakelig å lære om de 10 bud på en annen måte. De fleste av oss – både barn, ungdom og voksne – husker ting mye bedre når vi fysisk gjennomfører noe i forbindelse med innlæring.

Det er helt greit hvis det blir litt latter og humor, bare man ikke latterliggjør det man skal gjennomføre. Så er det viktig at dere ikke lager en egen versjon av historien, men holder seg til det som skjedde.

I ressursene finner dere forslag til både et større dramastykke og et mindre dramastykke av denne bibelfortellingen. Det større dramastykket har flere roller slik at du kan ha større grupper av konfirmanter som er med. Det mindre dramastykket er beregnet på en liten gruppe slik at du kan ha flere smågrupper som øver inn det samme stykket.

Det kan være de trenger en hel klokke time til å øve her. Tiden må du rett og slett se an i forhold til de mål dere setter dere. Kanskje kan det være lurt å la dem øve litt og se hvordan det går. Tar dette helt av, og de blir skikkelig gira, kan du kanskje ta en time-out for å høre hvor lystne de er på å lage en litt mer seriøs forestilling.

I ressursene finner du også forslag til hva man skal tenke på og forberede hvis man skal ha både en større og mindre forestilling.

Økt 4 – Sosialt

TEMA: Leker med tema (budene) i fokus

MÅL:

- Å være sosial og å ha det gøy samtidig som man repeterer litt tema

DU TRENGER:

- Memory game med budene (R) i stor størrelse
- Tre-på-rad-spillet med budene (R), og spillebrikker*
*Spillebrikker kan være binders, spillebrikker fra et annet spill, småstein, osv. De må passe inn i spill rubrikkene. Hver spiller må ha mange av den samme typen.
- Ark (litt stive/tjukkere ark) og tjukk tusj

GJENNOMFØRING

En kjapp oversikt:

- 1 – Memory spillet i stor størrelse (budene)
  - 2 – Tre på rad-spill (budene)
  - 3 – Stavekonkurranse (budene)
  - 4 – Kongen befaler (budene)
-

1 – Memory game

På nettetsiden (til denne økta) finner du «kort» til spillet – dvs. budene i A4-format – som kan skrives ut. Det skal være to og to like kort, selvfølgelig (altså 20 kort). Kortene legges med baksiden opp på gulvet i et rute-/organisert mønster. To og to spiller mot hverandre. Enten trykker/skriver du ut flere sett med spill slik at alle får spille, eller to spiller og de andre ser på. Så kan man rotere slik noen spiller med vinneren, eller to helt nye spiller mens de andre fremdeles ser på.

Som alle andre memory-spill skal man se om man finner parene (det samme budet på to forskjellige kort). En spiller velger seg ut to kort og snur dem, men flytter ikke på dem. Er de like, beholder spilleren disse. Er det ikke like, legges kortene tilbake på akkurat samme sted, fremdeles med baksiden opp.

Målet er å få flest kort når spillet er ferdig. Da har man vunnet.

2 – Tre på rad med budene

Du finner spillbrett-ark som kan skrives ut i ressursene (R). Til spillbrettet finnes et fasit-ark.

Her er det lurt å ha grupper med 3. Det beste er om to og to spiller mot hverandre mens den tredje sitter med fasitarket. Denne gangen er fasitarket rett og slett budene fra 1–10.

Det kan være lurt å gjennomgå budene i gruppa en gang før dere begynner spillet. Målet er jo ikke bare å vinne spillet, men å bli bedre på budene. På selve spillet ser du ruter med budenes nummer. I en rute står det f.eks. «Bud nr. 9», eller «Bud nr. 5». Hvis en spiller vil legge sin brikke på denne ruta/plassen må han/hun kunne si budet i sin helhet (alle ord i riktig rekkefølge) og i tillegg kunne forklare hva budet betyr.

Målet er at du som spiller får tre av dine brikker på rad, enten vannrett, loddrett eller diagonalt. Din motspiller ønsker å oppnå det samme. Dere får bare lagt ned spillebrikkene når/hvis dere kan budene og kan forklare dem.

Mens du spiller ønsker du også å hindre motspilleren i å få tre på rad. Da må du legge ned brikker som blokkerer tre på rad for motspilleren. Uansett hvor du (spilleren) ønsker å legge ned spillebrikkene dine, må du altså kunne det budet som står på den plassen du har valgt.

3 – Stave-konkurranse

Denne gangen finner du ikke noe i ressursene. Skal du/dere gjennomføre denne leken trenger du å skrive budene på følgende måte:

- Hvert ord får et eget ark (lurt å skrive med synlig, tjukkt tusj).
- Ikke bruk stor bokstav på det første ordet i budet. Da blir det for lett.
- Organiser alle ordene i ett bud i den samme bunken.

Del konfirmantene inn i grupper/gruppene. Hver gruppe får nå et bud, men de kan ikke snu arkene med ordene riktig vei før alle har fått sine ord-ark. Når du sier «Klar, ferdig, gå!» kan alle snu arkene. Målet er å gjenkjenne budet slik at gruppa får ordene i riktig rekkefølge så fort som mulig. Man får poeng hvis man er først ute med å ha fått ordene i riktig rekkefølge.

Når alle er ferdig samles budene (ord-arkene) inn uten at bunkene (de forskjellige budene) blir blandet sammen. Dere skal jo gjøre dette flere ganger, og da bytter dere ord-ark-bunke/bud. Kanskje dere tar nok runder til at alle gruppene har vært innom nesten alle budene-?

Glem for øvrig ikke premier og trøstepremier 😊

4 – Gud (Kongen) befaler

Her kan dere leke en vanlig Kongen befaler-lek, eller dere kan leke en som er litt mer avansert.

I den litt mer avanserte varianten – som vi kan kalle «Gud befaler» – er det, som i Kongen befaler, en leder (her: «Gud») som roper opp ett av budene. Så er det opp til konfirmantene å komme på noe som har med budene å gjøre. Man skal enten mime noe alene eller sammen med noen andre; mime noe man mener representerer budet. Eller, man skal løpe og finne noe som kan ha med budet å gjøre.

Eksempel:

La oss si at «Gud» roper ut «4. bud: Du skal hedre din far og din mor». Alle får 1 eller 2 minutter til å komme på en tolkning. Man har tillatelse til å forklare tolkningen.

Da tar konfirmantene «Lukas», «Robert» og «Maria» tak i hverandre. De later som om «Robert» og «Maria» er mor og far, mens «Lukas» er sønnen. De står og smiler til hverandre og kanskje holder rundt hverandre. De må fryse i denne stillingen inntil «Gud» tar sin runde for å høre hva alle har kommet frem til. Da sier «Gud» at dette var en bra tolkning. Så går «Gud» videre til «Sebastian». Han har løpt og funnet et bilde av den hellige familie. Den er grei. «Victoria» har funnet en stein som er hjerteformet, fordi hun mener man må vise kjærlighet mot sine foreldre. Den går fint også. «Peter» har krøllet seg sammen på gulvet. «Eh ... hva er dette?» sier «Gud». Jeg er et foster, sier «Peter». Hm... Vel, familier får barn, men dette fosteret sier ikke noe om at barnet (etter at det ble født) hedrer sine foreldre. Denne synes ikke «Gud» representerer budet godt nok. «Peter» er dessverre ute av leken.

Som du ser kan «Guds» avgjørelser bli litt subjektive. Det er ikke til å unngå. Det kan være lurt at «Gud» rådfører seg med deg (kateketen/lederen) når det gjelder å godkjenne tolkningene. 😊 Målet er, som du sikkert skjønner, å ikke bli sendt ut av leken.